

Втілення вище приведених заходів дозволить перейти на якісно новий стан адміністрування податку з доходів фізичних осіб, що дозволить не тільки впорядкувати стан взаєморозрахунків із бюджетом, а й суттєво полегшить роботу бухгалтерів.

Література:

1. Закон України „Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” від 21.12 2001 р. № 2181-III.
2. Закон України „Про податок з доходів фізичних осіб” від 22.05.2003 р. № 889-IV.
3. Порядок заповнення та подання податковими агентами податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку, затверджений наказом ДПАУ від 29.09.2003 р. № 451.

Береза Ю.С.

студ. гр. ЕОАМ-1

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Литвиненко Н.О.,

асистент кафедри обліку та аналізу

КОНТРОЛЬ ЗА ПРАВИЛЬНІСТЮ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Кардинальні зміни в економіці України, що відбулися за останні роки, вимагають всебічного аналізу господарського механізму управління, зокрема, оплати праці. Така постановка питання пов'язана із катастрофічним зубожінням населення, а звідси, і посиленням соціальної напруги у суспільстві.

Деформації у сфері оплати праці набули таких масштабів і глибини, що сталося фактичне перетворення заробітної плати у різновид соціальної “допомоги”, не пов'язаної з кількістю, якістю і результатами праці. Праця і заробітна плата, як ціннісні орієнтири, практично втратили своє значення, що руйнує основи економічного й соціального розвитку суспільства. У перехідний період, коли відбувається формування економічної системи, заснованої на ринкових відносинах, зі всієї системи державного регулювання заробітної плати фактично залишилася лише одна складова – регулювання мінімального її рівня. Проте спостерігається явна недооцінка навіть цієї категорії в управлінні соціально-економічними процесами.

Вищевикладене засвідчує необхідність узагальнення окремих аспектів щодо контролю правильності та повноти нарахування заробітної плати та окреслення кола контролюючих органів, які мають повноваження здійснювати контроль за правильністю нарахування заробітної плати.

Питанням організації заробітної плати та соціального захисту працюючих громадян приділяли увагу багато вчених економістів. Різні аспекти цієї проблеми за умов реформування економіки досліджували вчені України: Базиліук А.В., Бандур С.І., Богиня Д.П., Бугуцький О.А., Волік В.Ф., Давидов Г.М., Данюк В.М., Заяць Т.А., Колот А.М., Куліков Г.Т., Куценко В.І., Лагугін В.Д., Лібанова Е.М., Мандибур В.О., Онікієнко В.В., Павловська Н.О., Петрова І.Л., Фільштейн Л.М., Ярошенко Г.В. та інші.

При проведенні контролю за правильністю нарахування заробітної плати передусім увага звертається на складові фонду оплати праці та правильність їх розрахунку, правомірність виплати заробітної плати натурою, правильність індексації заробітної плати, виплату заробітної плати на рівні, не нижче мінімальної заробітної плати.

До фонду оплати праці включаються нарахування найманим працівникам у грошовій та натуральній формах (оцінені в грошовому вираженні) за відпрацьований та невідпрацьований час, який підлягає оплаті, або за виконану роботу незалежно від джерела фінансування цих виплат. Складовими фонду оплати праці є фонд основної заробітної плати, фонд додаткової заробітної плати, інші заохочувальні та компенсаційні виплати [4].

Організація оплати праці на підприємствах має здійснюватися на підставі законодавчих та інших нормативних актів, генеральної угоди на державному рівні, галузевих, регіональних угод, колективних договорів, трудових договорів [2].

Основою організації оплати праці є тарифна система, яка включає: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики. Тарифна система є основою формування та диференціації розмірів заробітної плати й використовується для розподілу робіт залежно від їх складності, а працівників — залежно від їх кваліфікації та за розрядами тарифної сітки. При здійсненні контролю за правильністю нарахування заробітної плати на підприємстві перевіряється правильність застосування тарифної системи.

Щодо форми виплати заробітної плати зауважимо, зокрема, що заробітна плата працівників підприємств на території України виплачується у грошових знаках, що мають законний обіг на території України (виплату заробітної плати у формі боргових зобов'язань і розписок або у будь-якій іншій формі заборонено) [2]. Однак колективним договором, як виняток, може бути передбачено часткову виплату заробітної плати натурою (за цінами не вище собівартості) у розмірі, що не перевищує 50% нарахованої за місяць, у тих галузях або за тими професіями, де така виплата еквівалентна за вартістю оплати праці у грошовому виразі, є звичайною або бажаною для працівників, крім товарів, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України. Перелік товарів, які не дозволено для виплати заробітної плати натурою, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.93 р. № 244 «Про перелік товарів, не дозволених для виплати заробітної плати натурою».

Крім того, слід перевіряти й правильність проведення індексації грошових доходів населення. Так, проведення індексації грошових доходів населення має здійснюватися з першого числа місяця, що настає за місяцем офіційного опублікування індексу споживчих цін. При цьому величина індексу споживчих цін має перевищувати поріг індексації, який відповідно до чинного законодавства становить 101 відсоток. Отже, перевіріці підлягають, зокрема, правильність застосування індексу споживчих цін; грошові доходи громадян, які підлягають індексації; джерела покриття проіндексованих сум; відповідальність власника за правильність індексації грошових доходів та своєчасність їх виплати. Індекс споживчих цін визначає Держкомстат, і він публікується в періодичних виданнях не пізніше 10 числа місяця, наступного за звітним.

Об'єктом перевірки при здійсненні контролю за нарахуванням заробітної плати на підприємстві є також правильність відображення операцій з нарахування заробітної плати в бухгалтерському обліку.

Контроль за додержанням законодавства про оплату праці на підприємствах України здійснюють такі органи: Мінпраці та соціальної політики України та його органи; фінансові органи; органи ДПА України; профспілки та інші органи (організації), які представляють інтереси найманих працівників. Вищий нагляд за додержанням законодавства про оплату праці здійснюють Генеральний прокурор України й підпорядковані йому прокурори.

Підводячи підсумки проведеного дослідження можна стверджувати, що належний соціальний захист населення в значній мірі пов'язаний з рівнем поінформованості громадян щодо наявності законодавчих та нормативних документів, які дають їм можливість повною мірою скористатися своїм правом. Це обумовлює необхідність забезпечення їх доступу до інформації, причому не лише до тієї, в якій визначено права і гарантії працівників, що встановлені на загальнодержавному рівні, а й тієї, де вони передбачені колективними договорами і угодами. Для проведення детальних досліджень, вдосконалення методики та технології контролю за правильністю нарахування заробітної плати слід створити інформаційну базу, яка б об'єктивно відображала стан справ з ціною робочої сили за професіями, кваліфікаціями, галузями економіки, територіями, її вартістю тощо.

Література:

- 1. Кодекс законів про працю України від 10.12.71 р. (зі змінами та доповненнями).*
- 2. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95 – ВР.*
- 3. Закон України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991*

4. Інструкція зі статистики заробітної плати від 13.01.2004 № 5.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.04.93 р. № 244 «Про перелік товарів, не дозволених для виплати заробітної плати натурою» (зі змінами та доповненнями)

Белевцова Л.В.

студ. гр. МОіА-51

Харківська національна академія міського господарства

Науковий керівник – Харламова О.В.,

к.е.н., доц. кафедри обліку і аудиту

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Розвиток принципово нового підходу до проблем платіжно-розрахункових відносин між суб'єктами ринку визначає необхідність досліджувати похідну уповільнення даних відносин - дебіторську заборгованість. Дебіторська заборгованість має значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства.

Проблемам розвитку теорії й практики бухгалтерського обліку й аналізу дебіторської заборгованості присвячений ряд робіт закордонних і вітчизняних учених [1, 2, 3, 4, 5]. Разом із цим, багатоаспектність дослідження, обумовлена складністю й розмаїттям суб'єктів і об'єктів розрахунково-платіжних відносин, вплинула на суперечливий характер нормативних документів, а також на рівень розробок окремих теоретичних і практичних аспектів методології бухгалтерського обліку й аналізу дебіторської заборгованості.

До основних недоліків існуючої системи аналізу дебіторської заборгованості правомірно віднести те, що застосування в наших умовах традиційних за кордоном методик аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу доступної інформації щодо розрахунків. Використання вітчизняних методик не дає можливості однозначно оцінити стан дебіторської заборгованості, а також ступінь його впливу на фінансово-господарський стан підприємств. У свою чергу для прийняття зацікавленими особами адекватних і своєчасних рішень щодо існуючої політики управління в процесі антикризового регулювання фінансово-господарського стану важливе значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з дебіторами, що формується на базі даних бухгалтерського обліку конкретних суб'єктів господарювання. Однак існуюча система обліку дебіторської заборгованості не враховує специфіки даного активу, що визначає наявність різних ознак його класифікації й велику кількість методів оцінювання. Крім цього, облікові реєстри не передбачають нагромадження інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації й узагальнення. Це визначає неможливість одержання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі й виді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з дебіторами зокрема і заборгованості взагалі з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи суб'єктів господарювання, розробки рекомендацій щодо її попередження.

Зазначені проблеми вказують на необхідність пошуку специфічних засобів аналізу дебіторської заборгованості, спрямованих на одержання інформації комплексного характеру, достатньої для прийняття рішень щодо глибини кризи неплатежів аналізованого суб'єкта.

Аналіз дебіторської заборгованості зводиться до наступних основних позицій.

1) Аналіз питомої ваги дебіторської заборгованості в активах підприємства, стало зростання якої розглядається як негативна тенденція. Проте зростання дебіторської заборгованості не завжди є негативним явищем. Пояснення цієї тези криється у наступному: підприємство, розширюючи свою діяльність, випускає більший обсяг продукції, що, в свою чергу, призводить до зростання кількості покупців, а отже, і дебіторів. При виникненні подібної ситуації пропонується особливу увагу звернути на індекс раціональності зростання дебіторської заборгованості: